

A természet törvénye nem kegyetlen, csak következetes, megbünteti a mulasztást, a hanyagságot, a könnyelműséget, tudatlanságot, éppen úgy, mint a bűnt. A természet törvénye nem figyelmeztet előbb, hogy aztán verjen, hanem ver figyelmeztetés nélkül, s neked kell kitalálnod, hogy miért kaptad a verést. De ha vállalod a felelőséget, a következményeket, tanulsz a verésből, ugyanaz a törvény, amelyik az imént megvert, haladásra, előmenetelre, boldogulásra segít.

Ez a segítség a természeti világban a megbocsátás.

Ami lelkünk világát illeti, a gyógyulás sohasem késő. Ezt a sajátosságot ismerte fel Jézus. Tudta, hogy elveszett ember nincsen. Nem lehet olyan rossz, hogy meg ne javulhatna, és nem süllyedhet olyan mélyre, hogy ne tudna felemelkedni. Ezért karolta fel a rosszakat, a tékozlókat, és ezért mentette meg a bűnösöket.

De — és itt következik a nagy erkölcsi tanulság — jóllehet a lélek világában sohasem késő a gyógyulás: itt is jobb hamarabb, mint később.

Ezért kell ismernünk szellemi, lelki állapotunkat, hogy ne várjuk meg, amíg sírni, panaszkodni kezd a lelkünk, amikor szenved az önvád, az önszemrehányás súlya alatt, hanem keressük a lelki gyógyulást hamarabb.

Kedves híveim, hallgassatok Jézus evangéliumára, és vegyétek igénybe egyházatok támogatását, s akkor előbbre haladtok az életművészet felé vezető úton. Így viseljetek gondot magatokra, testeitekre és lelketekre. Ámen.

KÖKÖSI KÁLMÁN

A KERESZTÉNY ERKÖLCS

1 Ján 4,20

Dr. Kiss Elek, néhai püspökünk, kátéjában a vallást így határozza meg: „A vallás Istennek teljes szívünkből, lelkünkből, erőnkől való szeretete.” A szeretet, s így az Isten iránti szeretet is, a szív belső titka, élménye. Olyan titok és élmény, amely szereti elárulni önmagát, mely miként a szerelem, elemi módon, ellenállhatatlanul követeli a megvallását. A szerelmes szív nem nyugszik, amíg szerelmének forró vallomásában meg nem vallja: szeretlek! Az Istent szerető szív is csak akkor nyugszik meg, ha kifejezte szeretetét Isten iránt. A szeretet végső elemzésben tehát bizonyágtevés. Ha a vallás Isten szeretete, akkor végső elemzésben a vallás is bizonyágtevés, Isten iránt érzett szeretetünkről való folytonos és élő bizonyágtevés. Nem elég érezni, nem elég állítani, hogy szeretem az Istent, s hogy az Ő tulajdona vagyok. Bizonyágot is kell tennem arról, hogy valóban szeretem őt, és az Ő tulajdona vagyok. Romeo szereti Jú-

liát, s forró szóval meg is vallja ezt. Júlia nem kételkedik a vallomásban, s mégis így kiált fel: szeretsz? Minő bizonyosságát adod szerelmednek? A vallásos ember is szereti az Istent, s imádságos szóval meg is vallja ezt. Isten látja, hogy vallomása igaz, s mégis azt kérdezi: minő bizonyosságát adod irántam való szerelmednek? Isten nem elégszik meg a szeretettel mint érzelemmel, neki több kell, ő a szeretet kézzelfogható megvallását igényli tőlünk. Bizonyosságtevést követel.

A vallások története a hívő ember bizonyosságtevésének története. A vallások sokfélesége e bizonyosságtevések sokféleségének következménye. A történelem folyamán bálványozás, égő áldozat, törvénytisztelet, külső jelek viselése, dogmakultusz, bibliásság, böjt, szertartás-gyakorlat és még sok más ténykedés képezte a hívő ember Isten iránt való szeretetének bizonyosságát. A hívők túlnyomó része még ma is ilyen külső, formai eszközökkel igyekszik Isten iránti szerelmét, azaz: vallását bizonyítani.

S éppen itt van a vallás és benne a kereszténység tragédiájának fő forrása. Mert ezen a ponton térünk el Jézustól, aki ezt tanította: „Nem mindenki, aki azt mondja: Uram, Uram, megyen be a mennyeknek országába, hanem aki cselekszi az én mennyei Atyám akaratát.” Itt, ezen a ponton kerülünk élesen szembe az 1 János-levél írójával, aki textusunkban arra figyelmeztet: „Ha azt mondja valaki, hogy: szeretem az Istent, és gyűlöli a maga atyjafiát, hazug az, mert aki nem szereti a maga atyjafiát, akit lát, hogyan szeretheti az Istent, akit nem lát?”

A napnál is világosabban adja tudunkra e megállapításában, hogy Isten iránti szeretetünket csak egyféleképpen tudjuk maradéktalanul bebizonyítani. Arról, hogy Istenhez közünk van, hogy benne élünk, vagyunk és mozgunk, csak egyetlen módon tudunk hitelesen bizonyosságot tenni, s ez a felebaráti szeretet. A felebaráti szeretet az Isten iránti szeretet próbaköve. Arról ismernek meg minket, hogy Istent szeretjük, hogy az embereket szeretjük. „Nincs Istentől az, aki az ő atyjafiát nem szereti” (1 Ján 3, 10).

Az istenszeretet és emberszeretet viszonyát tisztázza textusunk. Ha az Isten szeretete maga a vallás, az ember szeretete pedig a keresztény erkölcs, akkor textusunk a vallás és erkölcs viszonyának alaptörvényét állapítja meg.

Ennek első cikkelye szerint, a vallásnak célt, értelmet, létjogot az erkölcs ad. Az olyan vallás, amely nem terem erkölcsöt, azaz: emberszeretetet, elveszti létjogát. Az ilyen vallás meddő fává, üres formasággá, öncélú ceremóniák rendszerévé válik. Nem ez a vallás Istentől kapott hivatása. A vallásos élmény hivatása az, hogy drága termékével szeretetet fakasszon.

Ebből önként következik a második cikkely. Ezt így fogalmazhatjuk meg: az emberszeretet az istenszeretet valóságának a fokmérője. Más szóval: keresztény erkölcsünk a vallás valóságának a fokmérője. Szakértők írják, hogy a világon mintegy ezerötven száz vallás van. A babonás bálványimádástól a tiszta, jézusi kereszténységig a vallás-erkölcsi életnek hallatlanul gazdag és színes változatait talál-

juk meg. Minden vallás magát állítja helyesnek, jónak és igaznak. Minden vallás hívja az embereket: jöjjetek, kövessetek engem, és én biztosítom számotokra a földi boldogságot és a mennyei üdvösséget egyaránt. Melyik hívását kövessük? Egyszerű a felelet: azét, mely a legvalódibb, a leghitelesebb. Miből ismerem fel hitelességüknek fokát? Termésükből. Az lesz a legvalódibb, annak hitele a legnagyobb, mely a legtöbb, tettekben megnyilatkozó emberszeretetet képes termelni. Az aranyon a fémjelzés a hitelesség jele, az iratokon a pecsét, vallásban a szeretet.

A valláserkölc alaptörvényének egy másik cikkelye önként következik az eddigiekből: az istenszeretet és az emberszeretet, azaz a vallás és a keresztény erkölcs egyenes arányú viszonyban állnak egymással. Ez azt jelenti, hogy minél nagyobb az istenszeretet, annál nagyobb az emberszeretet is. És fordítva: minél kisebb az istenszeretet, annál kisebb az emberszeretet is. Amilyen a vallásunk, olyan az erkölcsünk is. Ha valaki az embergyűlölet vad gyümölcsét adja előnkbe, és azt állítja, hogy azt az istenszeretet termette, hazudik, mert amilyen a vallás, olyan az erkölcs is. A vallás nem teremhet embergyűlöletet, s ha mégis terem, ez azt jelenti, hogy nem is Isten szeretetén épült fel az a vallás.

S végül az utolsóból megtudjuk, hogy a szeretetnek segítségére jön a látás, az érzékelés. Mennyivel könnyebb szeretni valakit, akit látunk: felebarátunkat. Mennyivel nehezebb szeretni Istent, akit nem látunk. Textusunkban a levél írója a kegyeskedő álszenteket leplezi le, akik azt állítják magukról, hogy Istent szeretik, de felebarátaikat nem. Ha nem szeretitek azt, akit láttok, kit szeretni éppen a látás következtében könnyű, hogyan tudjátok szeretni Istent, kit nem láttok, kit éppen láthatatlansága következtében nehéz szeretni? Leleplezés ez. De nem a vallató leplezi le az önellentmondásban vergődő álszentet, hanem maga leplezi le önmagát. Mert aki állítja magáról, hogy ő képes a nehezre megtenni, de a gyakorlati életben a könnyűre is képtelennek bizonyult, az elárulta, hogy a nehezre sem tette meg. Tehát hazudott. Hogyan teheti meg a nehezre az, aki a könnyűt sem tudja megtenni? Hogyan szeretheti Istent az, aki gyűlöli az ő atyjafiát? Micsoda éles érv, milyen megsemmisítő leleplezés! Milyen megdöbbenő, visszaverhetetlen cáfolata, összetörése ez egy hamis állításnak!

Íme az alaptörvény négy cikkelye. Sem Isten, sem az emberek nem fogadják el vallási önállításunkat, ha nem bizonyítottuk meg erkölccsel, emberszeretettel.

Befejezésül két kép:

1. Egy magát buzgó kereszténynek nevező asszonyhoz betért szomszédja segítséget kérni. Az asszony megtagadta a segítségnyújtást. „Hát maga nem vallásos ember?” — kérde tőle egy lakótársa, aki látta a segítségkérő elutasítását. Az asszony megbotránkozott a kérdésem: „Én nem vagyok vallásos? Hogy mer ilyen rágalmat mondani rólam? Igenis, én vallásos vagyok, szeretem az Istent, meg is halnék érte, de az emberekkel nem szeretek bajlódni, beérem Istennel.” A szomszéd okosan felelt: „Úgy hangzik, mintha

egy orvos ezt mondaná: én jó orvos vagyok, csak a betegekkel nem szeretek bajlódni. Vagy egy földműves mondaná: én jó földműves vagyok, de nem szeretek bajlódni a földdel. Vagy egy polgár mondaná: én jó polgár vagyok máskülönben, csak a polgári kötelességeket utálok. Miféle orvos, miféle földműves, miféle hazafi az ilyen?"

Eppen így hazugság, képmutatás az olyan vallás is, mely megelégszik az istenélmenttel, de a felebaráti szeretetnek semmilyen tevékeny, kézzelfogható tanújelét nem adja, sőt elzárkózik előle. Az ilyen ember jelszava ez: én szeretem az Istent, csak nem teszem meg azt, amit parancsol, ti., hogy szeresd a te felebarátodat, mint önmagadat. Úgy hangzik ez, mintha a gyermek mondaná: én szeretem apámat, csak nem teszem meg, amit ő nekem parancsol. Miféle szülői szeretet az ilyen? Avagy nem hazugságot szól-e az ilyennek szája?

2. A második kép címe: a könyörülő samaritánus. Mindenki ismeri közülünk ezt a mélyenszántó példázatot. A megvert, félig agyonütött ember ott hever az út szélén. Jön a pap, elmegy mellette, nem segít rajta, még a fejét is elfordítja. Jön a levita, annak sem mozdul meg a szíve. Miért nem segített a két felebarát? Miért nem adták tanúbizonyosságát emberszeretetüknek? Az evangélium nem ad választ e kérdésre, de ismerve a Jézus-korabeli zsidóság erkölcsi életét, kitalálhatjuk a választ. Mind a zsidó pap, mind a levita siettek a templomba, hogy ott könyörgéssel, szent énekléssel és egyéb szertartási ténykedésekkel Isten iránti nagy szeretetüket bebizonyítsák. Tévedtek. Isten ez alkalommal őket nem a templomban, nem az oltár mellett várta, hanem a véres útszélen, ott ahonnan jajkiáltás hallatszott. Itt kellett volna bebizonyítaniuk, hogy szeretik az Istent. A samaritánus helyesen fogta fel az istenszeretet lényegét. A bajba jutott ember iránti szeretetével igazolta fényesen, hogy ő az Istent szereti.

„Aki azt mondja, hogy szeretem az Istent, de gyűlöli a maga atyjafiát, hazug az...” Kiáltó ellentmondás feszül millió kebelben: a szó és tett közötti ellentmondás. Vigyázzunk, ebben az ellentmondásba, ebbe a szégyenletes hazugságba mi bele ne essünk.

Legyen a mi vallásunk erkölcsiségünk forrása. Pénzen is vegyük meg az alkalmakat, hogy felebaráti szeretetünkkel Isten iránti szeretetünket bebizonyíthassuk. Tartsunk gyakran önvizsgálatot: tudunk-e még szeretni? Szívünk és a felebarát szíve között létrejön-e könnyen a szeretetreakció? Alkalmasak vagyunk-e egymásba hatolni, szeretetben egymásban feloldódni? Elősegíti-e ez a vallás, a mi vallásunk, az egyetemes isteni parancs: a felebaráti szeretet átvitelét az életbe? Egyenes arányban van-e bennünk a hit az erkölcsi törvénnyel? Bebizonyítottuk-e istenszeretetünk valóságát, hitelességét jézusi humanizmussal? Ott van-e vallásosságunk arányán a fémjel: a szeretet?

Döntően fontos kérdések ezek. Feleletért kiáltanak. Legyen a mi feleletünk: igen! Szeretjük embertársunkat, akit látunk és akivel élünk, ezzel igazoljuk Isten iránti szeretetünket. Amen.

GELLÉRD IMRE

ÉLETÜNK ÉRTEKE

1 Móz 30, 19

Vajon miért sírnak viharban az óriási fenyők a hegytetőn? Miért zúg végig a végzet hangja az örökzöld lombok között? Miért siratják évtizedek változatos létét a búcsútól féltő öreg fák az erdőn? Miért félnek, hogy egy szörnyű zuhanással odatesz minden, amit eddig védtek, amiért lombosodtak, éltek? Féltik időben, viharban elhulló szeretettel, örökzöld reménnyel, apai őrtállással az új erdőt, az ég felé törekvő parányi fenyőket, az öreg lombok védelme alatt dúsan, növekvő új életet.

Ilyen viharban síró hang a zsidó nép atyjának, Mózesnek búcsúja is. Ő, nem azé a Mózesé, aki hideg márványból faragva, óriási tiltásként ott áll a római Szt. Péter-templom bejáratánál, hanem azé, aki egyéni élete bánatán túl hordozza az isteni rendeltetés terhét, népe vezetésének igáját, az ígéret földjére. Aki a vihar előtt végrendelete határan, boldog reménye tiltó és biztató szavával így szól: „Az életet és halált adtam előtökbe, az áldást és az átkot; válaszd azért az életet, hogy élhess mind te, mind a te magod.”

Zordon szavak, de fénylő tanácsok ezek, melyek mély titkokat, teremtési végzéseket világítanak meg. Bizonyosága ez az örök isteni bölcsességnek, mely a teremtménynek életet adott és halált, hogy ott a nagy fenyőóriások, az embererdő titánjainak lábánál választhasson. Ezek nem kényszerítő hatású dogmák megfélemlítő szavai, hanem mint az emberi adottságok feletti szabad döntés figyelmeztető hangzanak.

Ezek a mózesi szavak nemcsak felkiáltójelek, hanem értékelő, mély gondolatok is, amelyek az életet többre tartják a halálnál, az áldást az átoknál. Nemcsak most, de akkor is az élet értékét, igéző vetéseket, virágzó mezőket, rendezett falvakat, épülő városokat, mosolygó gyermekeket, reménykedő családokat és békés népeket jelentett, a halál pedig romokat, sírokat, könnyeket, pusztulást és megsemmisülést. Legtisztább felfogásunk szerint ma is a halál nem más, mint az életnek egy ténye, az örök fejlődésnek egy könnye, amely azonban nem lehet ok, sem cél, sem az élet felett diadalmaskodó végzet, mert az élet győzelem, hajnal és öröm.

„... Válaszd azért inkább az életet!...” S mert az élet az érték-sorrend legmagasabb fokán áll, vétek minden olyan cselekedet, állásfoglalás és akarat, amely az életet megcsúfítja, lealacsonyítja vagy megcsonkítja. S ha mégis van ilyen, az fél halált jelent; de jó és örökkévaló az, ami az életet táplálja, építi, teljessé teszi, mert az áldás. Keresztény életünk nagyjai és legjobbjai szóval, verssel, zenével, szívvel az élet hírnökei, építői voltak, kezdve Jézustól, az élet Fejedelmétől napjainkig.

A nagy összhangos, valósággá vált isteni gondolatot a földön megzavarta a gyűlölet, a pusztulás, a halál és a háború diszharmóniája. Az élet gigászi szépségeit, az ember óriási megvalósításait, Istent is öröme derítő erőfeszítéseit csúnyán aláfestették a romok,